

Irudian, Tertangako aterpetxea (Araban). Besteak beste, jolas-gunea hurrekin batera planifikatu eta eraiki dute bertan.

URTXINTXA

URTXINTXA

AISIALDIA DESPROGRAMATZEN

Jakina da: jolasa eta aisialdia bitarteko ezin hobeak dira balioetan hezteko eta hazteko. Baina nola egiten da hori praktikan? Aurreiritziak alboratu, eskema zaharrak gainditu eta erronka berrietan murgildu dira azken urteotan begirale eta hezitzaileak. Etengabeko trebakuntza da gakoa, Bizkaiko Urtxintxa Eskola aisialdi taldeko hezitzaileek kontatu digutenez.

Mikel Garcia Idiakez
@mikelgi

30 urte bete ditu Urtxintxak eta hiru markadatan gauzak asko aldatu al diren galdetu diegu solaskideei. Garai batean, aisialdiak hezkuntza formalaren esparrua erreproduzitzera jotzen zuela kontatu digute, hezitzaileen artean zaintzaile papera nagusitzen zela, eta urteekin helburutan eta balioetan lanketa handia egin dela. Azken boladan, esaterako, parte-hartzea da gehien eragin duen arloa: jarduteko modua irauli du, haur eta

gazteekin batera denon parte-hartzetik sortutako aisialdia da oinarria eta horri erantzuten jakiteko formatzen ari dira hezitzaileak. “Lehen, saioa programatu egiten genuen, landu nahi genituen balioen arabera hautatzen genituen jolasak; orain desprogramatu egin behar dugu, parte hartuko dugun guztiok elkarlanean antolatzen dugu saioa eta gure rola aldatu egin da”. Asanblada da abiapuntua, adinaren eta taldearen arabera oso ezberdina izan daitekeena, eta egunetik egunera hezitzaileak eurak ere ikasten ari direla azaldu digute Eñaut Aiertzagüena Bravo, Iraide Baskaran Uranga, Ainhoa Muerza Molina eta Julene Onaindia Garciak.

Feminismoa, aniztasuna, euskara... lantzeko teknikak

Feminismoa edo hezkidetza, kultur artekotasuna, euskara eta aniztasun funtzionala dira Urtxintxan lantzen dituzten balio nagusiak. Gai horietan etengabe trebatzea eta esku-hartzerakoan ikasitakoa aplikatzea da gakoa, probatzen joatea, baita hezitzaileen artean aliantzak bilatzea ere, taldean aritzea garrantzitsua dela baitiote. “Balioak lantzeko jolasak moldatu egiten ditugu –dio Ainhoa Muerzak–, jolas bera izan daitekeelako oso sexista edo ez sexista, planteatzen dugun moduaren arabera. Hori aintzat hartzea eta jolasari buelta bat ematea

» **AINHOA MUERZA:**
 “Jolas bera izan daiteke oso sexista edo ez sexista, planteatzen dugun moduaren arabera. Hori aintzat hartzea eta jolasari buelta bat ematea da gakoa”

» **EÑAUT AIARTZAGUENA:**
 “Bainujantzia umeekin batera aldatzea eta biluztea erabaki nuen. Lehenengo unean harritu egin ziren, ondoren naturaltasun osoz hartu zuten eta kito”

» **JULENE ONAINDIA:**
 “Hasieran hezitzaileok deitzen genituen asanbladak, eta pixkanaka haurrak hasi ziren ardura hori hartzen. Ume batek jarrera homofoboak jasan zituen eta asanblada deitu zuen bere sentimenduak plazaratzeko”

» **IRAIDE BASKARAN:**
 “Hurrei gauza bat eskatu eta guk beste bat egitea kontraesankorra da, eredu izan behar dugu”

Ezker-eskuin: Iraide Baskaran, Ainhoa Muerza, Julene Onaindia eta Eñaut Aiertzaguenena.

M.G.I.

da funtsa”. Alegia, zirrikituak bilatzea, jolasen bidez balio ezberdinak lantzeko. Adibidez, Banderen jolasean talde bakoitzak bere bandera defendatu eta besteena lapurtu behar du, elkarren kontra lehiatuz; bada, egun batean erabaki zuten taldekide guztiak batuta aritzea, pixkanaka gainerako taldeekin aliantzak eginez, eta une batean denak bihurtu ziren aliatu, denek irabazi zuten jolasa.

Euskara da, Eñaut Aiertzaguenaren hitzetan, gairik zailenetakoa: “Lehen, agindua ateratzen zitzaigun, ‘egin euskaraz’, eta sarri kontrako efektua eragiten genuen; esperientziatik ikusi dugu eraginkorragoa dela esaterako umeak edo gazteak gaztelaniaz ari diren solasaldian sartu eta euskaraz eustea, eurak pixkanaka ‘kutsatzeko”.

Hezkidetzari lotuta, estereotipoak apurtzeko eta emozioak lantzeko dinamika burutu zuten udalekuetan: 10-13 urteko gazteak lurrian eseri ziren, begiak itxita eta musika lasaiak girotuta, eta hezitzaileek belarrira goxo-goxo gauza politak esan zizkieten, laztanen bat egin zieten... inor deseroso sentiarazi gabe. “Mutilak uzkurrago egon ziren hasieran, baina hara gure sorpresa, hurrengo egunean gaztetxoek eurek proposatu ziguten guri berdina egitea”.

Biluztasuna gai arantzatsua dela gehitu du Aiertzaguenak: “Udalekuetan, hondartzan bainujantzia aldatzeko unea esaterako aukera proposa da halakoak lantzeko, baina kontrako mezua ematen dugu, umeei bertan aldatzeko eskatu eta hezitzaileak aldagelara txan-

daka joaten bagara. Duxetan ere konplexuak azaleratzen dira adin jakinetan eta egoera hori kudeatu behar da. Ur-jolas batzuen ondoren erabaki nuen kanpoan umeekin batera aldatzea eta lehenengo momentuan harritu egin ziren, ondoren naturaltasun osoz hartu zuten eta kito”. Azken finean, eurei gauza bat eskatu eta norberak beste bat egitea kontraesankorra dela gaineratu du Iraide Baskaranek, hezitzaileek eredu izan behar dutelako: “Egia da udalekuetara iritsi eta bat-batean denak batera duxatuko direla edo toallarik gabe aldatuko direla pentsatzea egoera bortxatzea izan daitekeela, horregatik da aurretik, txikitatik eta ikuspegi ugariatik landu beharreko zerbait”.

Eredu eta aldi berean bat gehiago izatea, horra ondo orekatu beharreko balantza. Hezitzaileek argi dute taldean bat gehiago direla, baina ahaztu gabe balio batzuetan eta helburu batzuen arabera hezi nahi dituztela haurrak, eta horretarako eredu gisa ere ikusi behar dituztela. Adibidea jarri digute: palan mutilak baino ez badira ari, emakumezko hezitzailea haiekin jokatzeko hastea da eredu izatea, ea neska gehiago animatzen diren.

Kezka eta sentimenduei hitzak jartzeko

Berriketa eta eztabaida uneak ere aukera ederra dira, gai ugari lantzeko. Gaztelekuan, solasaldi eta gogoetak ia egunero izaten dituztela kontatu digu Muerzak. Adinaren, bizipenen eta kez-

URTEURREN KOLORETSUA

Batez ere Bizkaian eta Araban aritzen da Urtxintxa, hezitzaile eta trebakuntza tailerrak eskaintzen, ikastetxeetako jolas-tokiak, gaztelekuak edota ludotekak dinamizatzen, familia edo eskolentzako saioak antolatzen, aholkularitza lanetan... Urtxintxa Eskolan egunerokoan 10 langile aritzen dira, baina Urtxintxa hiru zutaberen gainean sostengatzen da (Urtxintxa Eskola, Eragintza eta Emaisia emakume taldea) eta antolatutako ekimenetan parte hartzen duten hezitzaile, langile eta boluntario kopurua askoz handiagoa eta zehazgabeagoa da. Baliabide eta produktuak ere sortzen dituzte (jolasak, ipuinak, puzzleak, koadernoak...). Azkena, Euskal

Herriko Damak jolas interaktiboa: mugikorretarako doako aplikazioa da eta dama jokoaren bidez Euskal Herriko emakume esanguratsu batzuk eta haien lorpen eta bizipenak ezagutaraztea du helburu.

30. urteurrenaren harira, bazkietza kanpainan jarri dute indarra –egun, 40 urtxintxakide dituzte– eta bazkietzarako eredu anitzak ere badituzte buruan, ekarpen ekonomikoaz gain bestelako ekarpenak kontuan hartuko dituzten bazkietzak. Maiatzaren 13tik 15era jaia antolatu dute Tertangan, *Urtxintxaz blai mundua koloretan* lelopean. “Urtxintxarekin batera denon artean zuri-beltzeko mundu hau balioen kolorez margotzen jarrai dezagun”.

ken arabera, eurek planteatzen dituzte gaiak. “Duela gutxi transexualitateari buruz galdezka hasi ziren, eta horretaz hitz egiteko aprobe txatu genuen”. Edozein aitzakia ona da, gaineratu du Airtzaguenak: “Txango batean galdeztzen badidate ea neska-laguna dudan, erantzungo diet mutil-laguna dudala, modu ahalik eta naturalenean halako gaiak mahai gainean jartzeko”. Asanbladak ere interesatzen eta arduratzen dituenaz mintzatzeko abagunea direla gogoratu du Julene Onaindiak: “Gure esperientzia da apurka-apurka irekitzen joaten direla haur eta gazteak. Auzolan-degietan gertatu zitzaigun hasieran hezitzaileok deitzen genituela asanbladak, eta pixkanaka eurak hasi zirela ardura hori hartzen. Txango batean haur bat txarto sentitu zen hainbatek harenganako jarrera homofobia izan zutelako, eta ezohiko asanblada deitu zuen bere sentimenduak plazaratzeko. Konfiantza giroa sortzea funtsezkoa da, halakoak egin ahal izateko”. Bere burua horretarako bezain ahaldundua ikusten ez duenari ere, bestelako erreminta eta esparruak eskaintzen dizkiote, lagun edo hezitzaile jakin batekin hitz egitea kasu.

Etiketetatik harago, gaitasunak ikusten jakin behar

Batzuetan nekagarria, batzuetan gogorra da hezitzailearen lana. Gurasoekin egon nahi baina gurasoak oportetara joan eta udalekuetara bidali duten seme-alaba negar eta negar gogoratzen du batek, senideengandik tratatu txarrak

jasaten zituena du buruan besteak, gain hartu zieten nerabeak... Baina batez ere, asetzen dituen lana da, aberasgarria, konfidentzia sakonak eta haur eta gazteen hazkuntzan une gazi-gozoak partekatzeo aukera eskaintzen diena. Baita besteengandik ikasteko parada ere. “Umeetako bat arroketara igo zen, erre-kara salto egiteko –kontatu digu Onaindiak–, eta aniztasun funtzionala duen beste batek jarraitu zion atzetik, down sindromeduna. Jaitsiaraztea izan zen nire lehenengo erreakzioa, baina ondoko hezitzaileak esan zidan, zergatik aurrekoari ez diogu ezer esan eta esan-go diogu honi? Ume indartsua eta autonomoa da, kapaza da. Eta bai, kapaza zen, oso salto polita egin zuen. Teoriatik praktikara jauzi egitea ez da erraza, mugak ditugu, erantzukizunak... Pertsonen atzean etiketak ikusten ditugu, eta etiketatik harago, gaitasunak ikusten jakin behar dugu”. Hezitzaile idealik ez dagoela azpimarratu du, bakoitzak adjektibo eta ezaugarri ugari dituela, “eta osotasunean horrek ematen dio indarra taldeari, elkarren osagarri gara”.

Hezkuntza ez formala ez dago behar bezala baloratuta, diote, guraso batzuek umeen aparkaleku gisa erabiltzen dute oraindik. “Denetarik izan dugu –dio Airtzaguenak–; proiektu batzuetan oso inplikaturik ikusi ditugu guraso, ikastetxe eta komunitateko eragile asko, eta beste batzuetan aldiz, batere interesik gabe. Pentsatu nahi dugu gure ekarpena, portzentaje txikian bada ere, ailegatzten dela familia eta komunitatera”. ■

Unibertsitate Master Ofiziala

GIZARTE EKONOMIA ETA EKONOMIA SOLIDARIOA

Izena ON LINE bidez emango da UPV/EHU web orrialdean

www.ehu.es/eu/web/economiasocialsolidaria

Informazio gehiago
gezki@ehu.es

Tel. +34 943 01 74 98

Antolatzailea:

GEZKI

